

**gemeente
vaals**

RAADSVOORSTEL

Datum: 11 september 2025

Datum vergadering: 23 februari 2026

Agendapuntnr.:

Behandeld door: Maatschappij

Zaak:

Documentnummer 25.0025427

Naam: S. Peeters

Portefeuillehouder: E.C.J. Jaegers

Openbaar

Onderwerp:

De Cultuurvisie "Samen Uniek in Vaals"

Voorstel

1. Vaststellen van de Cultuurvisie "Samen Uniek in Vaals"
2. Beschikbaar stellen van een uitvoeringsbudget ter hoogte van €20.000,- voor de Cultuurvisie "Samen Uniek in Vaals"

Inleiding

De gemeente Vaals beschikt over een rijke cultuur, met een sterke historie, levendige tradities en actieve verenigingen. Inwoners dragen bij aan een betrokken gemeenschap, zichtbaar in de uiteenlopende activiteiten die in de kernen worden georganiseerd. Het is van belang deze cultuur niet alleen te behouden, maar ook beter zichtbaar te maken en verder te versterken, omdat dit bijdraagt aan een aantrekkelijke en leefbaar dorp.

De cultuurvisie geeft uitvoering aan de strategische koers van de gemeente en draagt vooral bij aan de toekomstpaden 'Samen goed wonen en leven' en 'Aantrekkelijk verblijven in stad en land'. Vanuit het eerste pad versterkt de visie de sociale samenhang en het thuisgevoel van inwoners door cultuur in te zetten als verbindende kracht. Door ruimte te bieden aan lokale initiatieven en ontmoetingsplekken ontstaat een inclusieve, leefbare omgeving waarin inwoners zich verbonden voelen met hun leefomgeving. Tegelijkertijd stimuleert de cultuurvisie, in lijn met het tweede pad, een eigentijds en veelzijdig cultureel aanbod dat de identiteit van de kernen, het landschap en de cultuurhistorische waarden versterkt. In samenwerking met culturele partners, toeristische aanbieders en lokale ondernemers ontstaat zo een levendige vrijetijdsomgeving waarin inwoners en bezoekers samen kunnen genieten van het unieke cultuurhistorische karakter van de gemeente.

Cultuurbeleid staat niet op zichzelf; het is nauw verbonden met andere beleidsterreinen, zoals zorg, economie, recreatie en toerisme. Het is daarom essentieel om deze verschillende elementen met elkaar te verbinden. De cultuurvisie Samen Uniek in Vaals heeft als doel bestaande initiatieven te waarderen en waar mogelijk te ondersteunen, terwijl tegelijkertijd ruimte wordt geboden voor nieuwe ideeën en experimenten. Met deze visie willen we zowel inwoners als bezoekers verrassen, verwonderen en inspireren. Om dit te realiseren, onderzoeken we het culturele potentieel van Vaals, zodat het aanbod beter zichtbaar wordt en de kwaliteit ervan wordt versterkt. Cultuur moet toegankelijk zijn voor iedereen: van, voor en door alle inwoners. De visie richt zich op verbinding, versterking en vernieuwing.

Beoogd effect

Door middel van de voorliggende cultuurvisie beogen we cultuur te positioneren als volwaardig beleidsterrein binnen de gemeente waardoor we met de inzet op cultuur kunnen bijdragen aan de doelen opgenomen in de vastgestelde strategische visie.

Argumenten

1. Argumenten behorende bij voorstel 1

1.1. Het vaststellen van de cultuurvisie is een eerste stap op cultuur te positioneren als volwaardig beleidsterrein in de gemeente dat bijdraagt aan gemeentelijke doelstellingen

Hoewel we al enige tijd inzetten op het behoud van cultuur, culturele initiatieven en evenementen, ontbreekt het aan integraal beleid dat deze onderdelen met elkaar verbindt. Ook hebben we tot op heden niet ingezet op het positioneren van cultuur als volwaardig beleidsterrein in de gemeente zodat we het volledig potentieel van culturele verrijking van onze gemeente kunnen benutten. Zoals in de cultuurvisie is te lezen, rijkt dit verder dan alleen de waarde van cultuur op zichzelf, maar gaat het ook om de aanpak van sociale thema's zoals eenzaamheid en kansgelijkheid. Daarnaast biedt cultuur kansen en mogelijkheden voor het versterken van het cultureel erfgoed en gezondheid, net als de versterking van de lokale economie en de verbetering van het vestigingsklimaat in onze gemeente. Deze cultuurvisie beoogt dat potentieel te benutten.

1.2 Culturele waarde op zichzelf

De voorliggende cultuurvisie biedt houvast en richting voor gemeentelijk beleid als het gaat om de inzet op cultuur, maar biedt ook mogelijkheden om te leren en te experimenteren. De waardevolle kracht van cultuur staat enerzijds op zichzelf, maar komt deels ook uit de samenhang met andere beleidsterreinen. Met deze cultuurvisie beogen we de culturele mogelijkheden van de gemeente te benutten en een professionaliseringsslag te maken in de beleving van cultuur op gemeentelijk niveau. Met een professionalisering bedoelen we het aantrekken van gevestigde kunstenaars om hun werk en het potentieel van cultuur ook in de gemeente te presenteren. Daarnaast beogen we met een professionaliseringsslag het behoud en het presenteren van ons cultureel erfgoed, zowel materieel als immaterieel. Denk daarbij ook aan extra aandacht voor het behoud en het versterken van het gebruik van het Vaals dialect. Daarbij blijven we aandacht houden voor inwonersinitiatieven die op een positieve wijze bijdrage aan de culturele ontwikkeling van Vaals, maar beogen we hen naast financieel ook te ondersteunen met een verbetering van het cultureel netwerk in de gemeente.

1.3 Een integrale aanpak

De mogelijkheden die cultuur biedt zijn divers. Dit vraagt om een integrale verbinding met andere beleidsterreinen en mogelijkheden. Zo sluit de cultuurvisie aan bij de agenda vrijetijdseconomie, waarin de ambitie wordt uitgesproken om samen nieuwe initiatieven en evenementen te realiseren rondom de grensligging, de cultuurhistorie en het (cultuur)landschap. De uitvoeringsagenda van de agenda vrijetijdseconomie ondersteunt dit door aandacht te besteden aan thema's als Verborgene verhalen vertellen en Monumentale en karakteristieke panden beleefbaar maken en behouden, waarmee onze

cultuurhistorie als kernkwaliteit wordt versterkt. Op deze manier vormt de cultuurvisie een verbindende schakel tussen beleidsterreinen en initiatieven, waarmee we gezamenlijk bouwen aan een gemeente waar cultuur bijdraagt aan goed leven voor iedereen.

Daarnaast bestaat een duidelijke verbinding tussen cultuur en het vastgestelde accommodatiebeleid waarin is vastgesteld dat het pand Fraiche wordt beschouwd als mogelijk nieuw cultureel centrum. Om deze positionering van de accommodatie inhoudelijk kracht bij te zetten, is van belang een stevig inhoudelijk programma als onderlegger te kunnen presenteren. Dat beogen we met deze cultuurvisie te doen.

1.3. De sociale kracht van cultuur

In de cultuurvisie kunt u ook lezen dat we inzetten op de sociale kracht van cultuur. Door het gebruik van cultuur als instrument om inwoners te verbinden en samen te laten komen, benutten we de verbindende kracht van cultuur. Dit kan gericht zijn op het tegengaan van eenzaamheid, maar ook worden gebruikt voor het leren kennen van andere culturen en werelden.

Cultuur kent ook een sterke kracht in de persoonlijke ontwikkeling van inwoners. We kiezen ervoor cultuur vooral in te zetten als mogelijkheid om de jongere inwoners van Vaals kennis te laten maken met de culturele wereld om hen heen. Door kennis maken met cultuur, bevorderen we niet alleen de persoonlijke ontwikkeling van onze jongste inwoners, maar bieden we hen ook een uitlaatklep. Door deze culturele beleving voor alle jonge inwoners toegankelijk te maken door laagdrempelig aanbod, bevorderen we de kansgelijkheid in de gemeente.

Een rijk cultureel aanbod biedt ook mogelijkheden voor de versterking van de aanpak beweegmakelaar zodat het welzijn van inwoners en de onderlinge sociale cohesie kan worden verbeterd.

1.4. Aantrekkelijk bezoekers- en vestigingsklimaat

Het bevorderen van de culturele beleving in de gemeente Vaals draagt bij aan het vormen van een aantrekkelijk vestigingsklimaat in de gemeente. Het bevordert de uitstraling van de gemeente en breidt het aanbod aan mogelijkheden voor beleving in de vrije tijd uit. Niet alleen inwoners, maar ook bezoekers maken kennis met Vaals via de beleving van de culturele mogelijkheden die onze gemeente te bieden heeft.

Dat neemt niet weg dat we met inzet op cultuurhistorie, cultureel erfgoed in materiële en immateriële zin, ook de identiteit en de kracht van de eigen gemeenschap beogen te bevorderen. Door de beleving van cultuurhistorie bieden we oudere inwoners een podium om verhalen te vertellen. Zowel aan jongere inwoners, maar zeker ook aan elkaar. Dit doel heeft dan ook zijn weerslag op de sociale kracht van cultuur.

1.4. Door het gericht stimuleren en faciliteren van culturele activiteiten en het onderling verbinden van mogelijkheden die aansluiten bij de in deze cultuurvisie geformuleerde doelstellingen, kunnen beschikbare middelen effectiever worden ingezet en wordt de realisatie van de beoogde maatschappelijke effecten versterkt

Door onderlinge verbindingen op te zoeken en te benutten en onze culturele verenigingen een culturele infrastructuur en een podium te bieden dat hen in staat stelt de culturele beleving van de gemeente te blijven verbeteren, zetten we cultuur neer als volwaardige beleidstak voor alle inwoners van de gemeente Vaals.

1.5. Monitoring en evaluatie

Zoals u ook in de voorliggende cultuurvisie kunt lezen, is de aanpak zoals opgenomen in de cultuurvisie er een waar we samen met inwoners leren en verbeteren. Monitoring van de aanpak is dan ook een essentieel onderdeel dat de komende twee jaar zal bepalen in welke mate de cultuurvisie haar

bijdrage kan leveren aan de gemeentelijke doelstellingen. We onderzoeken wat werkt, wat niet werkt en welke mogelijkheden er wellicht nog meer zijn. Al deze informatie vormt straks de basis om te bepalen hoe we cultuur als kracht in de gemeente kunnen blijven benutten en inzetten.

1.6. Verbinding tussen cultuurvisie en Cittaslow

De voorliggende cultuurvisie kan worden gezien als mogelijkheid om uitvoering te geven aan op het gedachtegoed van Cittaslow. Het Cittaslow gedachtegoed richt zich op kwaliteit boven kwantiteit, het koesteren van lokale identiteit, vakmanschap en gemeenschapszin. Met deze cultuurvisie geven we concreet invulling aan de waarden van Cittaslow door aandacht te besteden aan samenwerking, duurzaamheid, lokale cultuur en het versterken van onze eigenheid als gemeenschap.

Kanttekeningen

1 Kanttekeningen behorende bij voorstel 1

1.1 Kwetsbaarheid van cultuur

Culturele ontwikkelingen en cultureel potentieel is vaak onderhavig aan rijksbeleid en mogelijkheden tot verkrijging van subsidies en financiële mogelijkheden. Dit maakt cultuur vaak kwetsbaar, omdat subsidiëring plaatsvindt op basis van projectsubsidies of tijdelijke regelingen. Dit maakt een structurele borging van de culturele kwaliteit kwetsbaar is en dit mogelijk als tegenslag kan worden ervaren bij de uitvoering van de voorliggende cultuurvisie.

1.2 Culturele waarde en ervaring laat zich moeilijk vertalen in cijfers

In deze cultuurvisie kunt u lezen welke mogelijkheden we met cultuur willen benutten. Hoewel de kwantitatieve cijfers goed te maken zijn (deelname, mogelijkheden in aanbod en diversiteit in aanbod) zijn er andere elementen van het cultureel aanbod die zich lastiger in cijfers laten uitdrukken. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de inzet van cultuur op sociaal gebied. De correlatie tussen culturele ervaringen en de bevordering van kansgelijkheid is lastig te meten. We zullen in de monitoring en evaluatie aandacht behouden voor de vertaling van de culturele waarde in cijfers en mogelijkheden om het belang te duiden.

1.3. Versnippering in het lokale, culturele veld

Hoewel we beogen de culturele infrastructuur in de gemeente te borgen, is de landelijke realiteit (met name in relatief kleine regio's en dorpen) dat de culturele infrastructuur onder druk staat door versnippering in het aanbod en in het veld. Dit vormt voor de uitvoering van de cultuurvisie een van de aandachtspunten waarmee we ook de komende jaren aan de slag gaan. Dit heeft de culturele ontwikkeling zeker niet in de weg te staan en regionale afstemming biedt mogelijkheden om hieraan duiding en richting te geven.

Financiën

Voor de uitvoering van de cultuurvisie wordt een bedrag van €20.000,- gevraagd. Dit budget wordt ingezet om een divers en toegankelijk cultuuraanbod te realiseren en de verbinding tussen beleid en initiatieven te versterken. Mogelijke bestedingsdoeleinden zijn onder andere het ondersteunen van lokale culturele projecten en kleinschalige evenementen, het faciliteren van samenwerkingsactiviteiten met verenigingen en maatschappelijke partners, het ontwikkelen van publieksgerichte programma's rond cultuurhistorie en landschap, en het vergroten van de zichtbaarheid en bereikbaarheid van culturele activiteiten voor inwoners en bezoekers.

Daarnaast biedt het budget de kans om een professionaliseringslag te verwezenlijken in ons culturele aanbod, bijvoorbeeld door het verbeteren van organisatieprocessen, deskundigheidsbevordering of

het versterken van programmatische kwaliteit, zodat het aanbod duurzaam en toekomstbestendig wordt.

Communicatie

Na behandeling in de raadsvergadering van 23 februari zal het besluit worden gedeeld met de verenigingen en culturele partners die deel hebben genomen aan de insprekavond op 27 januari 2025 rondom de cultuurvisie. Daarnaast zal de cultuurvisie worden gepubliceerd middels de gemeentelijke kanalen.

Uitvoering

De uitvoering van de cultuurvisie van Vaals vraagt om een aantal belangrijke randvoorwaarden die de gestelde beleidsdoelen ondersteunen. Ten eerste wordt ingezet op de uitbreiding en versterking van het culturele netwerk en de infrastructuur. Door het opbouwen van een stevig netwerk van culturele partners en het creëren van ontmoetings- en oefenruimten, ontstaat een stevige basis voor een divers en toegankelijk cultuuraanbod. Dit draagt bovendien bij aan kansengelijkheid, sociale cohesie en een betere zichtbaarheid van het lokale erfgoed. Ten tweede is de participatie van inwoners cruciaal: cultuur wordt gemaakt door en voor inwoners. Door lokale initiatieven actief te betrekken bij het vormgeven, uitvoeren en beleven van cultuur, wordt eigenaarschap en betrokkenheid gestimuleerd. Ten slotte vormt regionale samenwerking een belangrijke randvoorwaarde, bijvoorbeeld voor gezamenlijke projecten met omliggende gemeenten die de zichtbaarheid en aantrekkelijkheid van Vaals verder versterken. Zo vormt de uitvoering van de cultuurvisie een geïntegreerde aanpak waarin netwerk, participatie en samenwerking samenkomen om de culturele vitaliteit van de gemeente duurzaam te versterken.

Bijlagen

25.0030647 - Cultuurvisie

25.0030256 - Raadsbesluit

25.0030631 - Formeel advies van de adviesraad